HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

פרט לחייבי לאוין. אם נשא אביו ממזרת והוליד בת ולו אחותו היא ואימא דלא תפסי בהו קדושי: **יש אהובה לפני המקום.** לורך היה לו להזכיר שאם זה היה אוהב אם זו ושונא את זו אין הכבורה משתנה בכך פשיטא שאם זה שונאה אין המקום שונאה: **שנואה בנישואיה.**

בעבירה: כי תהיינה. דאין בהו הויה: **ואימא.** דהאי בת אשת אביו פרט לאחותו מחייבי כריתות דאין אישות בה לאחיך דהא לא תפסי בהו קדושין דילפינן מאחות אשה שהיא בכרת וכתיב בה לא תקח אין לך בה לקוחין בפ' האומר לחברו בקדושין (דף סז:): **שפחה אין לה חיים.** אין לה יחס דכתיב עם החמור (בראשית כב) ועובדת כוכבים מתייחסת על שם אביה דכתיב בנאדן בן בנאדן (מ"ב כ:) הדריתן בן טבריתן (מ"ל טו): **שפחה שייכא במצות.** כל מצות שהאשה חייבת בה עבד חייב בה דגמר לה לה מאשה (חגיגה דף ז.): **כי יסיר את בנך.** מדלא כתיב כי תסיר ש"מ הכי קאמר בתך לא תתן לבנו כי יסיר בעל בתך את בנך שתלך לו בתך מאחרי אבל אבתו לא תקח לבנך לא קמהדר ולא קרינן ביה כי תסיר בת העובד כוכבים את בנך שתלך מאחרי. אלמא בנך מן העובד כוכבים שילדה לו בתך קרוי בנך ואין בנך הבא מן העובדת כוכבים קרוי בנך: **ש"מ.** מדכתיב כי יסיר את בנך ומוקמינן ליה בבן שתלך בתך לעובד כוכבים אלמא בן בתך הבא מן העובד כוכבים קרוי בנך: **לימא קסבר רבינא וכו' הולד בשר.** ולקמן פליגי בה בהחולץ (דף מה.). (א) (ול"נ דהולד ממזר גרסי' דלא הוי כגר שנתגייר אלא לד ישראלית יש בו ושייך ביה ממזרות): **בשבעה אומות לחיב.** ושאר עובדות כוכבים מנלן דולדה כמוה: **ורבי שמעון דדריש טעמא דקרא.** בפרק המקבל בבבא מציעא (דף קטו.) אלמנה עניה אין ממשכנין אותה אבל עשירה ממשכנין (ב) שאין אתה חייב להחזיר לה ואין אתה משיאה שם רע בשכנותיה אלמא דריש טעמא דלא תחבול בגד אלמנה (ג) משום שם רע ומוציא עשירה מן הכלל. והכא נמי לדידיה ניחא דאי נמי לא מפרש קרא טעמא הוה דריש טעמא דמיתון משום כי יסיר את בנך ולא אינטריך קרא לפרושי טעמא ואייתר קרא כי יסיר לרבות שאר מסיתין: **אלא לרבנן.** אינטריך קרא לפרושי טעמא בז' אומות גופייהו ולמעוטי שאר אומות דאינן אדוקין בעבודת כוכבים כמותן דקיימא לן (חולין דף יג:) עובדי כוכבי' שבחו"ל לאו עובדי עבודת כוכבי' הן אלא מנהג אבותיהן בידיהן ולא אייתר ליה רבויא ושאר אומות מנלן. ודכוותיה אמרינן בסנהדרין (דף כפ.) גבי לא ירבה לו נשים ולא יסור לבבו (ד) דלר"ש הוי לא יסור לרבויא דבלאו פירושא דקרא הוה דרשינן ביה טעמא ולרבנן דלא דרשי טעמא דקרא בעלמא הכא קרא פירש טעמא:

מתני'

ורבי יש אהובה לפני המקום. דפשיטא דבשביל אהבת ושנאת הבעל לא יפקיע המקום זכות בנה ואם תאמר וימא שנואה הייתה רשעה דהיא שנואה לפני המקום וי"ל דמשמע ליה אהובה ושנואה בנישואיה ואם ברשעה מדבר בלא נישואיה נמי יש לשנאותה א): **ורבי** יוסי ברבי יהודה חד בשפחה וחד בעובדת כוכבים. ואי"ת ולמה לי קרא דהאשה וילדיה דמבת אשת אביך נפקי תרוייהו דאין אישות לאביך בה. ואי"ל דהכא נמי מיירי בכריתות דאלו אמר רבא אמר קרא [2] ערות אחותך בת אביך או בת אמך מולדת בית או מולדת חוץ [3] בין שאומרים לו לאביך קיים בין שאומרים לו לאביך הוצא ואמר רחמנא אחותך היא אימא בין שאומר לו אביך קיים בין שאומר לו אביך הוצא ואמר רחמנא אחותך היא לרבות אחותו משפחה ועובדת כוכבים אמר קרא [3] בת אשת אביך מי שיש לו אישות לאביך בה פרט לאחותו משפחה ועובדת כוכבים ומה ראית מסתברא חייבי כריתות הוה ליה לרבות שכן תפסי בהן קדושין לעלמא אדרבה שפחה ועובדת כוכבים הוה ליה לרבות דאי מגיירה לדידיה נמי תפסי בה קדושין לבי מגיירה גופא אחרינא היא ורבנן למעוטי שפחה ועובדת כוכבים מנא להו [3] נפקא להו [4] מהאשה וילדיה תהיה לאדוניה ורבי יוסי בר' יהודה חד בשפחה וחד בעובדת כוכבים וצריכי דאי אשמעינן שפחה משום דאין לה חיים אבל עובדת כוכבים דאית לה חיים אימא לא ואי אשמעינן עובדת כוכבים משום דלא שייכא במצות אבל שפחה דשייכא במצות אימא לא צריכא ורבנן אשכחן שפחה עובדת כוכבים מנא להו וכ"ת נילף משפחה הנהו מצרך צריכי [5] א"ר יוחנן משום ר' שמעון בן יוחי [6] אמר קרא [5] כי יסיר את בנך מאחרי בנך מישראלית קרוי בנך ואין בנך הבא מן העובדת כוכבים קרוי בנך אלא בנה אמר רבינא ש"מ בן בתך הבא מן העובד כוכבים קרוי בנך [7] לימא קסבר רבינא [8] ה"עובד כוכבי' ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר נהי דממזר לא הוי כשר נמי לא הוי ישראל פסול מיקרי האי בשבעה אומות כתיב כי יסיר לרבות כל המסירים הניחא לרבי שמעון דדריש טעמא דקרא אלא לרבנן מנא להו מאן תנא דפליג עליה דרבי יוסי ברבי יהודה רבי שמעון היא:

מתני'

ואימא פרט לחייבי לאוין [6] אמר [3] רב פפא [1] חייבי לאוין תפשי בהו קדושין דכתיב [1] כי תהיין לאיש שתי נשים האחת אהובה והאחת שנואה וכי יש אהובה לפני המקום ויש שנואה לפני המקום אלא אהובה אהובה בנישואיה שנואה שנואה בנישואיה ואמר רחמנא כי תהיין ואימא פרט לחייבי כריתות אמר רבא אמר קרא [2] ערות אחותך בת אביך או בת אמך מולדת בית או מולדת חוץ [3] בין שאומרים לו לאביך קיים בין שאומרים לו לאביך הוצא ואמר רחמנא אחותך היא אימא בין שאומר לו אביך קיים בין שאומר לו אביך הוצא ואמר רחמנא אחותך היא לרבות אחותו משפחה ועובדת כוכבים אמר קרא [3] בת אשת אביך מי שיש לו אישות לאביך בה פרט לאחותו משפחה ועובדת כוכבים ומה ראית מסתברא חייבי כריתות הוה ליה לרבות שכן תפסי בהן קדושין לעלמא אדרבה שפחה ועובדת כוכבים הוה ליה לרבות דאי מגיירה לדידיה נמי תפסי בה קדושין לבי מגיירה גופא אחרינא היא ורבנן למעוטי שפחה ועובדת כוכבים מנא להו [3] נפקא להו [4] מהאשה וילדיה תהיה לאדוניה ורבי יוסי בר' יהודה חד בשפחה וחד בעובדת כוכבים וצריכי דאי אשמעינן שפחה משום דאין לה חיים אבל עובדת כוכבים דאית לה חיים אימא לא ואי אשמעינן עובדת כוכבים משום דלא שייכא במצות אבל שפחה דשייכא במצות אימא לא צריכא ורבנן אשכחן שפחה עובדת כוכבים מנא להו וכ"ת נילף משפחה הנהו מצרך צריכי [5] א"ר יוחנן משום ר' שמעון בן יוחי [6] אמר קרא [5] כי יסיר את בנך מאחרי בנך מישראלית קרוי בנך ואין בנך הבא מן העובדת כוכבים קרוי בנך אלא בנה אמר רבינא ש"מ בן בתך הבא מן העובד כוכבים קרוי בנך [7] לימא קסבר רבינא [8] ה"עובד כוכבי' ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר נהי דממזר לא הוי כשר נמי לא הוי ישראל פסול מיקרי האי בשבעה אומות כתיב כי יסיר לרבות כל המסירים הניחא לרבי שמעון דדריש טעמא דקרא אלא לרבנן מנא להו מאן תנא דפליג עליה דרבי יוסי ברבי יהודה רבי שמעון היא:

מתני'

ורבי יוסי ברבי יהודה חד בשפחה וחד בעובדת כוכבים. ואי"ת ולמה לי קרא דהאשה וילדיה דמבת אשת אביך נפקי תרוייהו דאין אישות לאביך בה. ואי"ל דהכא נמי מיירי בכריתות דאלו אמר רבא אמר קרא [2] ערות אחותך בת אביך או בת אמך מולדת בית או מולדת חוץ [3] בין שאומרים לו לאביך קיים בין שאומרים לו לאביך הוצא ואמר רחמנא אחותך היא אימא בין שאומר לו אביך קיים בין שאומר לו אביך הוצא ואמר רחמנא אחותך היא לרבות אחותו משפחה ועובדת כוכבים אמר קרא [3] בת אשת אביך מי שיש לו אישות לאביך בה פרט לאחותו משפחה ועובדת כוכבים ומה ראית מסתברא חייבי כריתות הוה ליה לרבות שכן תפסי בהן קדושין לעלמא אדרבה שפחה ועובדת כוכבים הוה ליה לרבות דאי מגיירה לדידיה נמי תפסי בה קדושין לבי מגיירה גופא אחרינא היא ורבנן למעוטי שפחה ועובדת כוכבים מנא להו [3] נפקא להו [4] מהאשה וילדיה תהיה לאדוניה ורבי יוסי בר' יהודה חד בשפחה וחד בעובדת כוכבים וצריכי דאי אשמעינן שפחה משום דאין לה חיים אבל עובדת כוכבים דאית לה חיים אימא לא ואי אשמעינן עובדת כוכבים משום דלא שייכא במצות אבל שפחה דשייכא במצות אימא לא צריכא ורבנן אשכחן שפחה עובדת כוכבים מנא להו וכ"ת נילף משפחה הנהו מצרך צריכי [5] א"ר יוחנן משום ר' שמעון בן יוחי [6] אמר קרא [5] כי יסיר את בנך מאחרי בנך מישראלית קרוי בנך ואין בנך הבא מן העובדת כוכבים קרוי בנך אלא בנה אמר רבינא ש"מ בן בתך הבא מן העובד כוכבים קרוי בנך [7] לימא קסבר רבינא [8] ה"עובד כוכבי' ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר נהי דממזר לא הוי כשר נמי לא הוי ישראל פסול מיקרי האי בשבעה אומות כתיב כי יסיר לרבות כל המסירים הניחא לרבי שמעון דדריש טעמא דקרא אלא לרבנן מנא להו מאן תנא דפליג עליה דרבי יוסי ברבי יהודה רבי שמעון היא:

מתני'

ואע"ג דלא תתנסן בם דכתיב נמי התם מוקמינן דוקא בז' אומות אע"ג דאין שייך שם הסרה דבגירותן אייר דאתמר בהערל (לקמן דף עו. וש"נ) וי"ל דעל כרחך אי אפשר לאוקומי בכל אומות דמלאסר גר עמוני ומואבי מצרי ואדומי מכלל דשאר גרים שרי בישראל ואם תאמר והיכי כרת ברית שלמה עם חירם מלך צור דכתיב וכרתו ברית שניהם (מ"ל ה) והכתיב לא תכרות להם ברית ולא תחנם (דברים ז) ובכל האומות עובדי עבודת כוכבים איירי כמו ולא תחנם וי"ל דשמא לא אסר אלא כריתת ברית לשם עבודת כוכבים דכתיב באידך קרא לא תכרות להם ולאלהיהם ברית (שמות כג) או שמא חירם מלך צור גר תושב היה ועוד נ"ל דלא מיתסר כריתת ברית אלא דוקא בשבעה אומות מדכתיב גבי גבעונים (יהושע ט) אולי בקרבי אתה יושב ואין אכרות לך ברית משמע דבשאר אומות שרי ואע"ג דלא תחנם אייר בכל אומות עובדי עבודת כוכבים כריתת ברית שאני דמוכח עניינא דאייר דוקא בשבעה אומות כמו לא נשמה דדוקא ז' האומות דכתיב בהו מלווים להחרים דכתיב שבעה גוים רבים ועצומים וכו' אחרם תחרים (דברים ז) ולזה הכתוב שלא לכרות להם ברית שלום שלא להכותם כדי לכבוש ארץ ישראל: **מאן תנא דפליג עליה דרבי יוסי בר' יהודה ר"ש היא.** בסוף פ' האומר (קדושין סח: וש"נ) אימתא הך סוגיא ומשני בענין אחר דאמר קרא כי תהייה וילדו לו כל היכא דקרינן ביה כי תהייה קרינן ביה וילדו לו וקאמר נמי בתר הכי אם כן האשה וילדיה למה לי ומוקי לה לדרשא אחריתי ולא קאמר חד בשפחה וחד בעובדת כוכבים וצריכי

קדמו

מסורת הש"ם

(א) קדושין סח., (ב) [בעריך גרס רבא], (ג) קדושין סח: לעיל יח., (ד) [קדושין סח ע"ש היטב], (ה) [לקמן מה. קדושין עא:], (ו) ל"ל הדר, (ז) רש"ל מ"ז, (ח) [דברים כד], (ט) [דברים יז], (י) [ועיין היטב תוספות סנהדרין פג: סוף ד"ה וטבול יום ותוס' זבחים יח. ד"ה הג"ה וכו' ישוב על זה],

תורה אור השלם

1. כִּי תִהְיֶין לְאִישׁ שְׁתֵּי נָשִׁים הָאַחַת אֲהוּבָה וְהָאַחַת שְׂנוּאָה וְיָלְדוּ לוֹ בָנִים הָאֲהוּבָה וְהַשְּׂנוּאָה וְהָיָה הַבֵּן הַבְּכוֹר לַשְּׂנוּאָה: דברים כא טו
2. עֶרְוַת אֲחוֹתְךָ בַּת אָבִיךָ אוֹ בַת אִמֶּךָ מוֹלֶדֶת בַּיִת אוֹ מוֹלֶדֶת חוּץ לֹא תְגַלֶּה עֶרְוָתָן: ויקרא יח ט
3. עֶרְוַת בַּת אִשֶּׁת אָבִיךָ מוֹלֶדֶת אָבִיךָ אֲחוֹתְךָ הִוא לֹא תְגַלֶּה עֶרְוָתָהּ: ויקרא יח יא
4. אִם אָדֹנָיו יִתֶּן לוֹ אִשָּׁה וְיָלְדָה לוֹ בָנִים אוֹ בָנוֹת הָאִשָּׁה וִילָדֶיהָ תִּהְיֶה לַאדֹנֶיהָ וְהוּא יֵצֵא בְגַפּוֹ: שמות כא ד
5. כִּי יְסִיר אֶת בְּנֵךְ מֵאַחֲרַי וְעָבְדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְחָרָה אַף יְיָ בָּכֶם וְהִשְׁמִידְךָ מַהֵר: דברים ז ד

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לימא וכו' ולי נראה נ"ב זה לימו מדברי רש"י: (ב) ד"ה לר' שמעון וכו' עשירה ממשכנין אותה שאין: (ג) תוספות ד"ה לימא קסבר רבינא: (ד) ד"ה הוא וכו' משום הסרה והוה מוקמי' ליה:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) תוספות ד"ה ואי אשמעינן כו' ואף על גב דטעמא דעובדת כוכבים עדיף לא הוה כו' כל"ל:

מוסף רש"י

וכי יש אהובה לפני המקום. כלומר וכי אהבתו או שנאתו של בעל תשובה לפני המקום לשות דין הנמלה בשבילה, שהוצרך הכתוב לכתוב לא יוכל לבכר את בן האהובה, לא הוי ליה למיכתב אלא כי את הבכור יכיר, ואנא ידענא לא שנא אמו שנואה ולא שנא אמו שנואה (קדושין סח.). שנואה בנישואיה. שנשואים שנואים לפני המקום, כגון חייבי לאוין, ואמר רחמנא כי תהיין. אלמא אית בהו הויה (שם). כי יסיר את בנך מאחרי. לעיל מניה כתיב בתך לא תתן לבנו ובתו לא תקח לבנך, וסמיך ליה כי יסיר את בנך, מדלא כתיב כי יסיר את בתך, משמע דבן העולה לעובד כוכבים מבתך קאמר שיסיר העובד כוכבים מאחרי, ושמעינן דבן בתך אפילו מן העובד כוכבים קרוי בנך ואין בנך הבא מן העובדת כוכבים קרוי בנך, מדלא כתיב נמי כי תסיר את בנך, דשמע מינה דקפיד נמי קרא בבנו לא תקח לבנך משום כי תסיר את הבן העולה לה מבנך, אלמא בן העבודת כוכבים אינו קרוי בנך אלא בנה (קדושין סח: וכעי"ז דברים ז ד).

עין משפט נר מצוה

נח א מיי' פ"ד מהל' אישות הל' יד סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סימן מד סעיף ז:
נט ב מיי' פ"ב מהלכות אישות ביאה הלכה ג טוש"ע אה"ע סימן טו סעיף י:
ס ג ד מיי' פ"א מהל' יבום הלכה ד:
סא ה מיי' פט"ו מהל' אישות ביאה הלכה ג סמג לאוין קה טוש"ע אה"ע סימן ד סעיף יט:

תוספות ישנים

א) ועוד דפשיטא דאין לנו' להפסיד לכך נחלתם: בין שאומרים לאחיך הולא. ואיינו חייבי כריתות אליבא לאוקומי בחייבי לאוין דהא כבר שמעינן להו מכי מהיינה שהרי קדושין תופסין בהם ועוד ניחא לאוקמי בחייבי כריתות דמשמע הולא משום דהוי אשה דלא תפסי בה קדושין והיינו חייבי כריתות דאילו חייבי לאוין קדושין תופסין: חד בשפחה וחד בעובדת כוכבים וצריכי. ותימה דבפרק האומר (קדושין סח:) משמע דלא צריך רק חד חד קרא בשפחה ועובדת כוכבים דפריך אלא האשה וילדיה למה לי ולא קאמר חד בשפחה וחד לעובדת כוכבי' וי"ל דהכא הייגו עשמא דאלטריך מרי קראי משום דחזינן הכא דאף חייבי כריתות דלית בהו קדושין מרבינן מדכתיב מולדת חוץ בין שאומרים לאחיו הולא. מ"כ אי ליכא מרי קראי לשפחה ועובדת כוכבים לא הוה ממעטינן רק חד מיירייהו שהרי יש לנו לדון כל מה קרא בשפחה אף חייבי כריתות מרבינן אבל התם אין לאחיך ביניהם ותימה כי קאמר הכא אשמען שפחה עובדת כוכבים מנלן אמאי לא משמע דנפקא מדכתיב כי תהיינה וילדו כל היכא דקרינא ביה כי תהיינה קרינא ביה וילדו לו ושפחה ועובדת כוכבים לא בני הויה ניהו דהכי קאמר מנלמדא בפרק האומר וי"ל להא דפרישית ניחא דהכא לא מצי למימר כן משום דאף חייבי כריתות דלא קרינן בהו נמי כי תהיינה מרבינן הכא ממולדת חוץ:

תוס' חד מקמאי

היא. דולדה כמוה ולא תפסי בה קדושין ואפי' בשפחה שטבלה לשם עבדות דשייכא במצות דהא אמר בהא שמעתתא וצריכה דאי אשמעינן בעובדת כוכבים משום דלא שייכא במצות. ואם אנס ופתה אשה מותר לישא בתה ודוקא לאחר מיתת האשה אבל בחיי האשה אסור לישא בתה דתנן הנטען מן האשה אסור באמה ובבתה ובאחותה דנשי לגבי נשי שכיחין דאזלן: